

POTOZKY LÁSZLÓ

Az ég szerelme

Az ég, pontosabban annak egy, az Avar utca feletti kisebb darabja bármilyen előzetes jel nélkül, tizenegy óra negyvenkét perckor szakadt le a magasból. Egyedül a gombgyár portása, az öreg Csutka állította, megvolt az tizenegy negyvenkilenc is, de a munkások letácsolták, mivel törött üvegű zsebórája már a nagyapja idejében is meglehetősen öntörvényűen mutatta az időt. Az esemény körül egyébként nem csaptak túl nagy hűhót, a felvonító légiriadó a gépek közé nem is tudott beférkőzni, de azok sem tulajdonítottak neki különösebb jelentőséget, akik felkapták fejüket a baljós lármára, a megszokott gyakorlatnak hitték, két-három perc és kifárad, majd végleg elül a hisztérikus zaj. Az első kíváncsiskodók csak akkor bukkantak fel az ablakokban, és pillantották meg az égen tátongó, repedezett szegélyű lyukat, amikor már vagy tíz perce bömböltek kitaróan a szirénák.

– Mi van már megint? – háborogtak az adminisztrációs osztály aktatologatói, és elcsigázottan dörzsölték halántékukat, a többiek pedig, fel sem nézve papírmunkájukból, legyintettek. – Ugyan már – mondták –, semmi az egész, csupán az ég szakadt le valahol kint a francban, a külváros fölött.

Ebédszünetben aztán két slukk cigaretta meg egy korty kávé közt kimerítették a témát. Legtöbben a lábbelijüket és a kisgyerekeket féltették a szanaszét heverő szilánkoktól, mások amiatt aggódtak, nehogy a résen keresztül beszivárogjanak a tavaszi esők, és még nagyobb károkat okozzanak. Páran azt szorgalmazták, mihamarabb foldozzák be, ki tudja, nem olyan-e, mint a szuvasodás, ami, ha nem kezelik idejében, apránként az egész fogat elemésztí, és ég nélkül mégsem kéne maradni, mert mire fogunk felnézni elkeseredésünkben, ha még ezt is elveszítjük? Aláírásgyűjtésbe kezdtek, hogy mihamarabbi cselekvésre bírják a városvezetést, kézzől-kézre jártak az ívek, néhányan viszont húzták a szájukat, mert amíg ilyen állapotban vannak az utak, hogy a gödrök két pofára falják az autókerekeket, ők semmiféle petíciót nem írnak alá, pláne egy ilyen kis szarság miatt, hát mi az a lyuk az aszfaltot keresztül-kasul szabdaló szakadékokhoz képest?

Délutánra kiderült, áldozata is van az égszakadásnak, nevezetesen egy Avar utcai özvegyasszony, akit a piacról hazafelé jövet talált fejbe egy vaskosabb égdarab, amint mit sem sejtve megállt, hogy megvizsgálja, mitől nyikorog kerekesszatyrának frissen megolajozott tengelye.

– Hát ilyen állapotban kell lennie egy égnek? – kapott szárnyra a zúgolódás. – Nem elég, hogy a járdán is gyomorideggel lopakodunk, úgy szét vannak rohadva a homlokzatok, most már mindenhol rettegni kell, ahol nincsen tető a fejünk fölött?

Az ember maholnap iskolába sem meri elengedni a gyermekét – hajtogatták egymásnak komor fejcsóválás közepette, estére aztán tüntetést szerveztek, a felelősök előállítását és a városvezetés azonnali lemondását követelték, ámde mindezt szűk félóráig csupán: csontjaikat átjárta a decemberi hideg, s mielőtt még rekedtre kiáltozhatták volna magukat, vacogó fogaik közt szótagokra törtek a jelmondatok, így hát hónuk alá szorítva transzparensüket elsompolyogtak a főtérről, és reggelre meg is feledkeztek az égen terpeszkedő lyukról.

A leleményesebbje viszont ezúttal is rájött a haszonhúzás mikéntjére. A nagyobb égdarabok néhány nap alatt teljesen eltűntek az Avar utcából meg környékéről, hogy nemsokára méretre vágva és gondosan berakva jelenjenek meg addig üresen ásitó vagy újságpapírral fedett tokozatokban, sőt, hamarosan hiánycikké váltak, mivelhogy elég volt egy száraz ronggyal letörölgetni róluk a felhőket, máris újra az üdekék vagy a csillagoktól hemzseggő égbolt ragyogott be a szobába.

Egyedül Atlot Ignácnak, aki a gombgyár egyetlen vasesztergályosaként amúgy is különkszámba ment, nem jutott eszébe a történetek kapcsán feldühödni, és arra sem érezte a legcsekélyebb késztetést sem, hogy a földön szanaszét heverő égmaradványok közt turkáljon. Épp egy pótalkatrészen dolgozott, amikor javában szakadt lefelé az ég, a gép sivalkodása közepette nem csoda hát, hogy nem hallotta a légiszírénak jajgatását. Később, amint az étkezde felé menet tudomást szerzett a történetekről, keserű csalódás öntötte el, mert ha már a bolygók állása nem volt annyira kegyes hozzá, hogy egy napfogyatkozással megszánja, legalább egy fránya égszakadást szívesen végignézett volna.

Alig hörpölt a levesből, a másodikba bele sem túrt, inkább felállt az asztaltól, és kiment az elnéptelenedett gyárudvarra. Hunyorogva vizslatta az eget, repedések után kutatott a bárányfelhők közt, hátha még egy aprócska, csak egy egészen picike darab aláhullna, de a mennybolt méltóságteljesen terpeszkedett a feje fölött, akár az örökkévalóság, és – szemmel láthatóan – a legkevésbé sem ingott meg az őt ért veszteségtől. Atlot Ignác többé nem tudott a feladataira összpontosítani, munkaidejének lejárta előtt három órával gondos ügyetlenséggel hagyta beleszaladni hüvelykujjába a vágólapot, nem túlságosan mélyen, csupán annyira, hogy az üzemorvos, ujjongva a ritkaságszámba menő baleset láttán, a kellesténél hosszadalmasabban fertőtlenítsesse a sérült tagot, majd némi hálás dorgálás kíséretében aznapra igazoltan hazabocsássa.

Bár erősen lüktetett az uja, úgy döntött, kihasználja a nyakába szakadt szabadidőt, és villamos helyett gyalogszer megy haza. Otthon be sem köszönt a feleségének, fellépett a verandára, és olyannyira belefeledkezett az egyre élesebben körvonalazódó lyuk látványába, hogy sem az ajtónyikordulásra, sem a felcsattanó rikácsolásra nem rezzent fel; szótlanul az asszony orra alá dugta bepólyált hüvelykujját, majd felszisszent, és bosszúsan nézett feleségére, mégis hogyan lehet ilyen érzéketlenül félresöpörni egy sérült kézfejet, arról nem is beszélve, hogy erőszakosan, akár egy kiéhezett dúvad, ráncigálni kezdte a kabátját s benne a férjét. Atlot Ignác ezek után csak azt furcsállta, hogy a konyha melege helyett továbbra is az utca hidege

öleli körbe, de ez a csekélység nem akadályozta meg abban, hogy újból elmerüljön a magasság csodálatában: hiába lökdösték egyre hevesebben a kertvégi fészker felé, szeme makacsul tapadt az égre, s csak a tenyerébe erőszakolt fogantyú fagyos érintése ébresztette rá, élete párját egy hajszál választja el attól, hogy erőszakhoz folyamodjék, ha nem hajlandó rögvest nekivágni az Avar utca lejtőjének, hogy mihamarabb megrakja kiskocsiját az égszakadás hozadékával, hacsak nem hordták szét máris az egész azok az alattomos, szarrágó szomszédok.

Atlot Ignácnak többször is meg kellett szusszannia, míg megmászta a szinte kilométernyi hosszú emelkedőt. Akár a vízcseppek, úgy pattantak szerteszét a parányi égszilánkok, amint a tetőre felérve földhöz vágta a fémfogantyút, és a kisszekérnek támaszkodott, hogy kifújja magát; lehelete lassan, egyenletes hullámokban szállt a magasba, majd végleg beleveszett a mennyboltot elcsúfító részbe. Atlot Ignác nem pepecselt sokat, félrerugdosta a tenyérnyi égcserepeket, rajzlapnál kisebb darabokért le sem hajolt, de így is végzett szűk negyedóra alatt.

Másnap olyannyira szórakozottan érkezett a gyárba, hogy a munkagép előtt eszmélt rá, kezeslábasa helyett még mindig az utcai ruháját viseli, de azt már, hogy a válltáskáját is elfelejtette letenni, csak visszaúton az öltöző felé vette észre. Többször lefullasztotta a gépet, selejtes munkadarabok tucatját dobta az esztergapad mellé állított faládjában, később aztán kiment szünetre. Rágyújtani rágyújtott, szívni azonban elfelejtette cigarettáját, a hamutorony fáradtan kókadozott, végül összeroskadt, Atlot Ignác kabátgallérjába szórva szanaszét omló pernyéjét, de ő csak azért is tovább kapaszkodott tekintetével a mennyboltba, és kollégái megrökönnyödésére, akik már testületileg őt bámulták, még pislogni is elmulasztott. – Ne engem nézzetek, seggfej banda – fordult feléjük hirtelen –, ott, fent van a lényeg – de a hitetlenek eltaposták csikkjeiket, és a decemberi hideg elől behúzódtak a gépek zihálásától párás levegőbe, mert végső soron mit várhat az ember egy ilyen szerencsétlentől, egy ilyen... egy ilyen... vasesztergályostól?!

Délutánra háromnegyedéig telt a faláda. Keze alatt hevesen dohogott a gép és nyüszített a fém, ő mégis a látszólag céljuk vesztett, kicsorbult acéldarabokat fűrészte, és valahányszor egy újabbat sikerült elszúrnia, elégedett mosoly ült ki az arcára. Alig fintorodott el, amikor végre elszánta magát, és cselekedett: valójában nem is érzett semmit, olyan volt az egész, ahogy a sokat tapasztalt műhelyfőnökök mesélték, miközben számításba vették kezük a sok dolgozó év alatt elszünetelt veszteségeit; a fém szikrázásában megbarnult arcok jutottak eszébe, ugyanolyan szenvtelenül hajolt a hulladékot tartalmazó láda fölé ő is, és a temérdek kacat közül kihálászta elfehéredett, a tövénél enyhén véres hüvelykujját.

Az üzemi orvos a saját szívverését mustrálta egy ósrégi sztetoszkóp segítségével, mindenféle zörejek után kutatva próbálta noszogatni a lomhán vánszorgó munkaidőt, s épp rajtaütött volna egy, a háttérben megbújó mellézköngén, de ekkor sárokig csapódott a rendelő ajtaja, és a tegnapi páciens lépett be rajta. Döbbenetében először fel sem fogta, minek ez a dühödt állhatatosság, amivel a vasesztergályos arra a számára érthetetlen kérdésre próbál választ kapni, hogy ennyi elég lesz-e egy

hónapra, mondja, elég-e, mert ha nem, esküszöm, levágok még egyet! Minden figyelmét a padlón vöröslő vércsik kötötte le, ami ki tudja mióta, hány nagy termelésű folyosón keresztül követte hűségese a beteget, aztán a kezében szorongatott csomagocskát is észrevette. Higgadtságot erőltetve magára, intett a vasesztergályosnak, fáradjon bennebb, amaz engedelmesen, lépteiben a trauma legkisebb jele nélkül az asztalhoz lépett, kibugyolálta a zsebkendőt, és büszkén felmutatta a tartalmát. Az orvosnak elképedésében csak a négy hétre szóló igazolás lepecsételése után jutott eszébe, talán elkélne még némi kezelés az elsősegélyen kívül, de hiába biztatta páciensét, hogy mihamarabb induljon az ambulanciára, hátha össze lehet foldozni a kettéválasztott tagot, Atlot Ignác megrázta a fejét, ellentmondást nem tűrve feltépte az ablakot, és egyetlen határozott mozdulattal kivágta hüvelykujját a gyáruvarra, nehogy már azt a vérverítékesen kiharcolt, nyamvadt hónapot is el akarnák venni tőle, a francba bele!

Bármennyire is felvillanyozta a betegszabadság, a fáradságosan elszúrt munkadarabokról nem feledkezett meg: degeszre tömött válltáskája kis híján a villamos csattogását is túlzörömbölte, amíg ő állva zötykölötte végig a hazautat. Feleségét a sérülés láttán először az ájulás kerülgette, széles ívben dőlt egyik konyhabútortól a másikig, de szempillantás alatt visszanyerte egyensúlyát, mihelyt férje közölte, egy hüvelykujj tisztességgel-becsülettel, tőből lenyelve nem kevesebb, mint kerek egy hónap betegszabadságot ér.

– Hát ez remek, akkor lesz időd végre megcsinálni a fürdőt! – ujjongott az aszszony, Atlot Ignácnak pedig esze ágában sem volt ellenkezni, villámsebességgel kezdte méretre vágni a tegnap hazaszekerezett églapokat, mihamarabb végezni akart, túllenni kötelességein, hogy végre saját céljának szentelhesse idejét.

Két nap alatt végzett a fürdőszobával. Egészen a mennyezetig kitarítottak a takaros négyzetek, az összhatás minden várakozást fölülmúlt, többé újságra sem volt szükségük, a csempeburkolaton áthaladó felhőnyájuk vonulása jóval intenzívebb hatást gyakorolt a bélmozgásra, mint a betűk egyhangú sorjázása.

Jóformán el sem csitultak felesége elragadtatott sikkantásai, Atlot Ignác máris visszavonult a fészerbe egy asztali lámpa fénye mellé. Éjt nappallá téve görnyedt az egyre sokasodó rajzlapok s a rajtuk keresztül a végtelenbe futó, tussal meghúzott párhuzamosok fölé, és vízhólyagosra írta ujjait a törtekkel meg deltákkal való viaskodásban, mire megbontotta az udvar végébe összehordott, egykoron a ház bővítésére szánt gerendahalmot, és belefogott az építkezésbe.

Párosával kiválogatja a hosszabb darabokat, és vékony, alig karvastagságnyi léceket rögzít közéjük. Esténként, amikor a türelmetlen alkonyatban csak találgatni tudta kalapácsával a szegek fejét, a verandára húzódott, a korlátra könyökölve nézte az égen sötétlő rést, s míg így állt, megilletődötten és vágyakozva, messze szálló leheletét foszlányokra szedték a csillagok, és testvériesen megosztottak rajta. Felesége az első napokban ki-kiszólt, hogy ő azért tud egy lyukat, ami iránt mégiscsak több érdeklődést illene tanúsítania, ám Atlot Ignác annyit vetett oda kurtán, hogy a leghőbb vágya teljesült, a budi megvan, úgyhogy most már csend legyen.

Így telt el a vasesztergályos betegszabadsága. Az egymásba fonódó napok egyhangúságát mindössze egyetlen incidens, egy patália törte meg, amikor Atlot Ignác a lépcsőkorrlátok után a padlódeszkákat is felfeszegette, és süketen felesége szitkozódására és fenyegetőzésére, bekalapálta őket rohamosan gyarapodó építményébe.

Az utolsó hétre az összes darabbal elkészült, annyi maradt hátra, hogy egymáshoz rögzítse őket. Az illesztéseket a gyárból elcsórt fémlapokkal erősítette meg, még éjfélkor is nappali fény lüktetett az udvarban, ahogy az izzó vasat hegesztette, aztán hosszasan ugrált a frissen összepáaszított elemeken, hogy megbizonyosodjék, legalább a saját súlyával képes megbirkózni a tákolmány.

Csupán egy árva hétvége választotta el a gyárba való visszatéréstől, mire elérkezett a nagy nap, pontosabban éjszaka. Az udvar közepén állt, enyhén remegett az izgalomtól, beletelt pár percbe, míg rávette magát, hogy feltúrje ingujját, és megemelje hetekig dédelgetett művét. Többszöri nekifutásra sikerült csak megemelnie, először alig pár arasznyira, majd egyre magasabbra és magasabbra: túl a háztetőn, a villanypóznákon, az útszéli fák legnyúlánkabb ágain, lelki szemei előtt látta, ahogy a tízemeletesekkel, később a katedrálissal vetekszik, végül a tévétornyot is maga mögött hagyja – de ekkor a szemébe maró izzadság visszatérítette a földre. Sűrűn pislogva próbált megszabadulni a homlokáról alácsorduló verejtéktől, nemsokára az erejénél is nagyobb szüksége lesz a látására, mert mindössze egyetlen lehetőség adatik a létra végét megtámasztani, de ő, addig még emelni kell, sokat és kitartóan, oda, igen, ott a cél, ahol a legkevésbé repedezett a szegély...

Úgy tetszett, fényévek választják el az égen tátongó lyuktól. A létra bizonytalanul ingott, amikor egyszerre fülhasogató zaj tört ki a magasban, mintha krétát csikorogtatnának egy száraz táblán. Először azt hitte, a mennybolt egy darabja szakadt le megint, aztán rájött, csupán néhány csillagot vert le; nem is erőlködött tovább, ujjai elernyedtek, szorítása fellazult, a létra pedig, ez a hosszúságában és rendeltetésében egyaránt banális eszköz, recsegve-ropogva dőlt végig az Avar utca és a város teljes hosszában.

Atlot Ignác magára maradt a sártengerré taposott udvaron, térdei összecsuklottak. Bármennyire is szerette volna még egyszer, utoljára látni, nem nézett fel a magasba, erre a másodrangú, sekély égre, ami arra sem érdemes, hogy egy kősa pillantást vessenek rá, hisz egy tisztességesebb viharfelhőt is alig bír meg magán, s ha netán megdördül a felhők gyomra, minden eresztékében remeg, amíg meg nem adják a kegyelemdőfést a rajta átcikkanó villámok. És legfőképp, hát milyen mennybolt az, amit már egy magasabb ház tetejéről egészen közelinek érez az ember, akár a mozivásznat az első sorból, mert sehol az a magasztos távolság, amit egész élete során bemagyaráztak neki, és ha van annyira elvetemült, hogy felkapaszkodik a kéményre, no meg kicsit nyurgább és hajlandó ágaskodni, továbbá elég kitartóan nyújtja a kezét, ujja hegyével talán egy egészen kicsikét, alig érezhetően, de még az Isten talpát is megcsiklandozhatja.